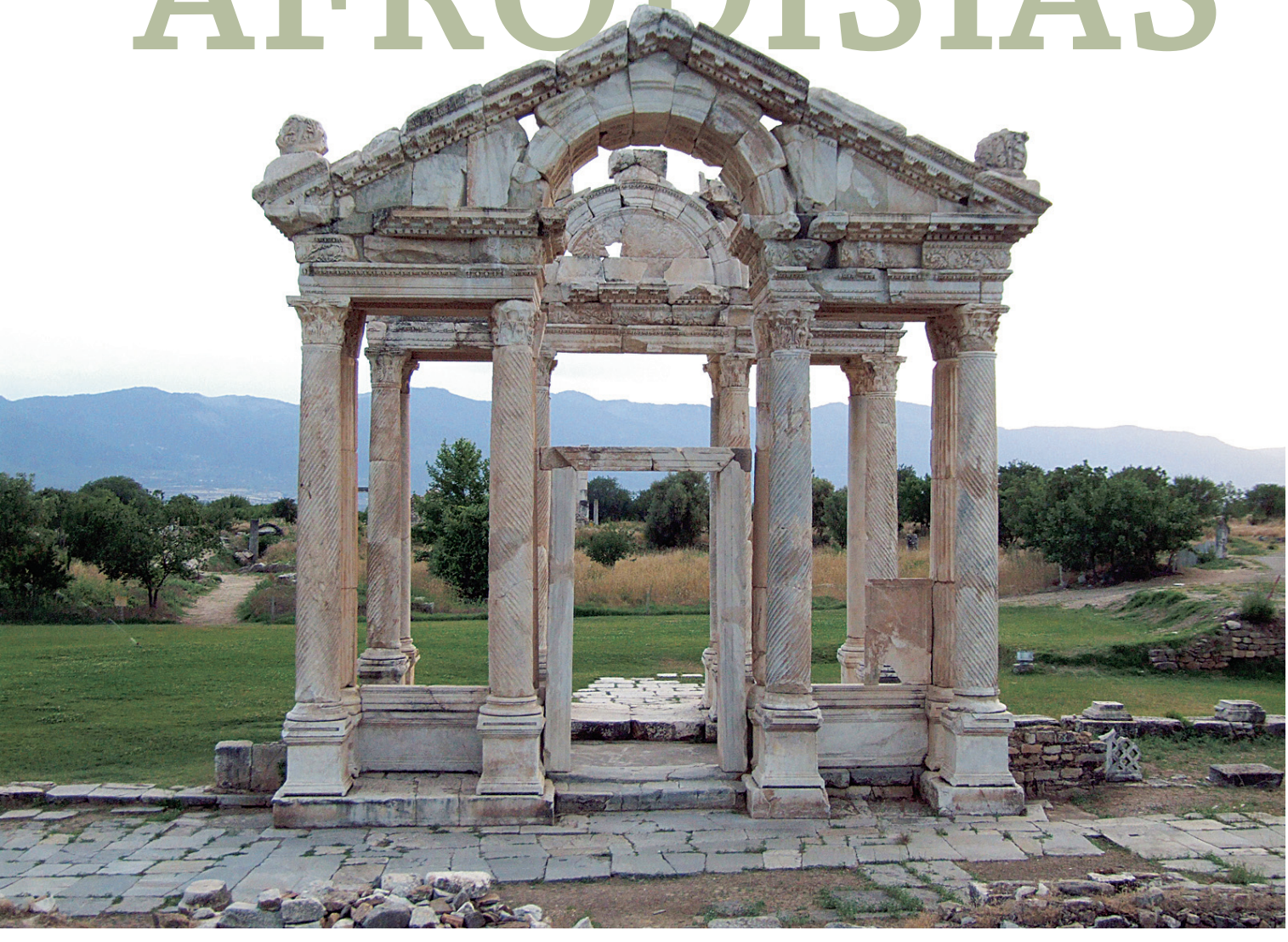
Hazırlayan: **Gülder DEMİR**
gulder.demir@dunya.com

Aşka ve güzelliğe adanmış bir kent

AFRODİSİAS

Roma döneminde **Akdeniz'in en önemli heykeltıraşlık merkezlerinden birisi** olan Afrodisias kenti, Roma dâhil uzak ve yakın bütün Greko-Roman kentlerinden sanat tutkunlarını gerek öğrenci, gerekse seyirci olarak kendine çekmekteydi. Burasının diğer bir önemiyse kentin adını aşk ve güzellik tanrıçası Afrodit'ten almasıydı.

Antik çağların görkemli kentlerinden biri olan Afrodisias ören yeri, Aydın ilinin Karasu ilçesinde, Geyre köyü yakınlarında, Babadağ'ın eteklerinde, İzmir'e 230, Aydın il merkezine ise 100 kilometre uzaklıkta ve Yunan-Roma dönemlerine ait arkeolojik sit alanlarının en etkileyici olanlarından biri. İ.Ö. 3000 yıllarında yığılmaya başlamış bir höyük olan Afrodisias ören yeri, Roma döneminde inşa edilmiş ve Bizans döneminde onarılmış olan surlarla çevrilidir. Bugünkü arkeolojik kazı sonuçlarına göre Afrodisias'ta ilk yerleşimin M.Ö. 4000 yıllarında Kalkolitik çağlarda, eski Tunç Çağı'nda başladığı tespit edilmiştir.

Aşk ve güzellik tanrıçası Afrodit adına kutsal törenler yapılan Afrodisias kenti Antik Çağ'ın ve Akdeniz'in en önemli felsefe, edebiyat, mimarlık,

>> Heykelleriyle ünlü Afrodisias'ta ağırlıklı olarak devlet adamları ve tanrıların heykelleri yapılırken, sivil halka yönelik çalışmalara pek rastlanmıyor. Balıkçı heykeliyse bu nadir çalışmalardan bir tanesi…

sanat ve heykeltıraşlık merkezlerinden biriydi. Babadağ eteklerindeki ocaklardan çıkartılan ve bugün de büyük önem taşıyan mermerler, Greko-Roman kentlerinin heykel ve yapı elemanları üretmelerine olanak sağlamıştır. Ve bu bölgeden imparatorluğun her noktasına gönderilen Afrodisias'lı ustalar "Afrodisias stili" olarak bilinen "Manierist" sanat okulunu kurmuşlardır. Geleneksel Roma mimarisinin en yoğun ve güzel yapılarını barındıran kenti bu 500 yıl içerisinde ortaya çıkmıştır.

İKİ BİN YIL SONRA KEŞFEDİLEN MÜCEVHER

Afrodisias antik kenti geçen yüzyılın başından beri yabancı gezginlerin ilgisini çekmeye başlamıştır. Fransa, İtalya gibi Batılı ülkelerin heyetleri 1900'lerin başlarından beri bu bölgeye gelerek kazılar yapmıştır. En verimli kazılar ise Ara Güler'in hikâyesiyle başlamaktadır.

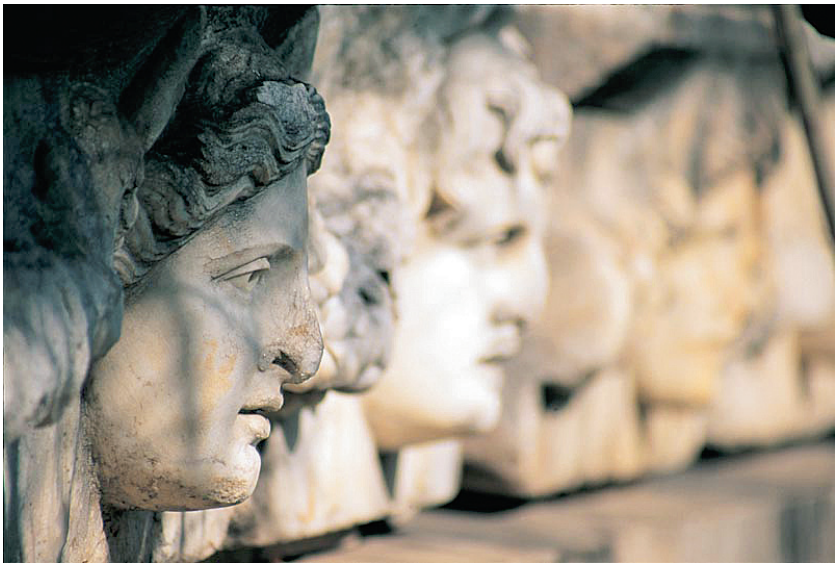
1958 yılında Denizli'ye bir çekim için giden fotoğraf sanatçısı Ara Güler, gece yarısı Aydın üzerinden İzmir'e dönerken yolunu kaybeder ve yol üzerindeki ilk köyde konaklamaya karar verir. Gecenin ilerleyen saatlerinde uğradığı köyde, ışığı yanan tek mekân Geyre'nin kahvehanesidir. Duvarları heykellerle örülü, işlemeli mermer masalarıyla süslü bu küçük kahvehâne, usta sanatçının yorgunluğunu unutturur. "Burası neresi? Bu taşlar buraya nereden geldi?" diye sorar Güler. "Burada bunlardan çok var" der kahvehâneci. Ara Güler'in şaşkınlığı kahvehâneciden aldığı bu cevap karşısında bir kat daha artar ve sabırsızlıkla sabahı beklemeye koyulur.

Ara Güler'in yolunu kaybedip sığındığı köy, antik Afrodisias üzerine kurulu Geyre'dir. Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte fotoğraf makinesini alıp, Geyre'nin tarihî sokaklarına dalan sanatçıyı büyülü bir macera beklemektedir. Çektiği her karenin tarihe bir not düşeceğini tahmin eden sanatçı, makaraları bitene kadar Geyre'yi fotoğraflar ve soluğu İstanbul'da alır. Filmleri karta bastırıp birkaç arkeoloğa gösteren Güler, sonunda bu fotoğrafları Amerika'da Princeton Üniversitesi'nde görevli Kenan Erim'e gönderir.

Bu noktadan sonra Kenan Erim, 1961'de otuz yıl sürecek (vefatına kadar) en verimli kazıları National Geographic Society tarafından da desteklenen New York Üniversitesi adına Ankara'dan aldığı izinle başlatır. Arkeolojik kazılarda ortaya çıkan kalıntılar arkeoloji dünyasını sarsar. Bu kazılar sırasında toprağın altında kaldıkları için iyi muhafaza edilmiş ve yıpranmadan bugüne ulaşabilmiş birçok yapı yanında, olağanüstü güzellikte sayısız heykel gün yüzüne çıkarılır.

BU MÜZEDE ZAMAN DİYE BİR ŞEY YOK

Paha biçilemeyen sayısız kalıntının merkezi olan Afrodisias'ın, bugüne kadar yapılan kazı çalışmaları sonucunda sadece dörtte biri gün ışığına çıkarılmış bulunuyor. Günümüzün en önemli Greko-Roman merkezlerinden biri olan Afrodisias'ın keşfedilmesi ve varlığını halen sürdürmesini sağlayan kişi, kazı çalışmalarının otuzyıl boyunca başkanlığını yürüten Kenan T. Erim burayı "Âşık oldum" sözleriyle tanımlar. Erim'in bir düşü de, her biri çok önemli yontuculuk yapıtı olan eserleri tek bir çatı altında toplayabilmektir. Bu nedenle bir müze yapılmasına ön ayak olur ve yaklaşık yir-

mi yıl önce Erim'in bu düşü gerçekleşir. Ancak müzenin çıkan tüm eserleri barındırabilmesi olanaksızdır. Bugün kazılarda elde edilen binlerce eserin büyük bir kısmı depolarda, geri kalanı ise müzede sergileniyor.

Tarih ve estetiğin mükemmel birleşimi, hem yalın, hem işlevsel, hem de mükemmeli yakalayan tasarımlar Afrodisias Müzesi'nde gün ışığına kavuşuyor. Görkemli mermer rölyefler, yapının iki yanı boyunca, öyküleri, özellikleri, katkıda bulunanların adlarıyla ve eserlerin geçmişine ihanet etmeden sergileniyor... Zemindeki camdan, kentin çok daha gerilere giden dokusunun kaynağına göz kırpışını görebiliyorsunuz.... Bir kabartmadan ötekine ilerlerken, mermerlerin ruhunu hissediyor ve hayran kalıyorsunuz. Ancak yalnız geçmişin ruhu değil soluduğunuz, şimdinin ve geleceğin nefesini de hissediyorsunuz ve şairi yeniden hatırlıyorsunuz: "Zaman mı? Değil zaman/ Akan zaman değil, mesafelerdir" Mesafeyse bir soluk kadar yakın Afrodisias'ta, hem de tüm zamanlara…

AYRICALIKLI BİR KENT GEZİSİ

Kentin önemi ve güzellikleri ne kadar anlatılsa da onu gerçekten yaşayabilmek ve onun büyüsünü tamamıyla hissedebilmek için burayı gezenler, sekiz bin kişilik tiyatro binasının tepe galerilerine tırmanmalı ve ardında uzanan manzarayı seyretmeli. Hâlâ ayakta duran müthiş kolonlar arasında dolaşmalı. Bir zamanlar coşkulu seslerle inleyen, şimdiyse ıssız bir sessizliğe bürünmüş Odeon'da bir süre dinlenmeli. Akdeniz'in en iyi korunmuş antik stadyumunu gezip güneş batımında Afrodit Tapınağı'na, kentin merkezine dönmeli ve sonunda Tetrapylon'a, kolonların yükseldiği bu muhteşem abideye ulaştığında, durup şehrin eski ihtişamını düşlemeli…

Greko-Roman dünyasının sivil kültürünün en güzel örnekleri dünün Afrodisias'ı, bugünün Geyre Bölgesi'nde keşfedilmeyi, incelenmeyi ve korunmayı bekliyor. Kısaca Afrodisias orada, sizi bekliyor. Gidin görün!